

Lars Calmfors, nationalekonom samt professor emeritus i internationell ekonomi vid Stockholms universitet. Bild: Anders Wiklund/TT

Lars Calmfors: Så ska Sverige finansiera upprustningen

EkonomiSverige står inför en massiv upprustning av försvaret. Men hur ska notan betalas? Professor Lars Calmfors menar att finansieringen måste delas mellan skatthöjningar, lån och offentliga nedskärningar – men varnar för politiska konsekvenser. – Jag tycker det vore synd om detta mynnade ut i en ideologisk debatt, säger han.

[Joel Arvidsson](#)

Uppdaterad: 3 timmar sen|Publicerad: idag 05:59

ANNONS

- Sverige planerar att öka försvarsanslaget till 3,5 procent av BNP, motsvarande cirka 250 miljarder kronor, men finansieringen är oklar.
- Finansieringen borde enligt Lars Calmfors, professor emeritus i internationell ekonomi, bestå av lika delar statliga lån, höjda skatter och minskade offentliga utgifter.
- Calmfors föreslår bland annat en progressiv fastighetsskatt, beskattning av kapital och att skjuta upp vissa skattesänkningar för att finansiera det stärkta försvaret.

I år lägger Sverige 142 miljarder kronor på försvaret, vilket motsvarar 2,4 procent av bruttonationalprodukten, BNP.

Till följd av USA:s minskade intresse för Europa, tillsammans med Rysslands fortsatta aggression talar allt fler att den siffran ska upp betydligt mer. Till 2030 väntas försvarsanlagen

uppgå till 2,6 procent av BNP, men redan nu vill många att regeringen lägger 3,5 procent av BNP – eller ännu mer.

Frågan är bara – hur ska Sverige finansiera en sådan ökning? 3,5 procent av BNP skulle motsvara omkring 250 miljarder kronor, vilket inte på något vis är en obetydlig summa för ett land som Sverige.

Ekonomen: Ingen ideologisk debatt

En som har funderat på finansieringsfrågan är Lars Calmfors, professor emeritus i internationell ekonomi och forskare vid Institutet för näringslivsforskning. Calmfors har kommit till slutsatsen att finansieringen borde bestå i ungefär lika stora delar statliga lån, höjda skatter och minskade offentliga utgifter.

– Om vi ser till de svenska behoven för luftförsvaret, kryssningsmissiler, artilleri, drönarkapacitet och så vidare så behöver vi hitta en finansieringsplan. Något som är viktigt i det här läget är att ta vara på den stora enighet som finns i Sverige i dag gällande försvarsfrågan. Jag tycker det vore synd om detta mynnade ut i en ideologisk debatt, utan hoppas att detta ger en möjlighet till en bred uppgörelse mellan partierna där alla parter får ge och ta, säger han.

”Ingen rättvisa”

Den enklaste, och kanske i första hand mest givna, vägen till ökade försvarsanslag går via statliga lån. Sverige har en relativt låg statsskuld på cirka en tredjedel av BNP, vilket gör att låneutrymmet är stort. Däremot innebär en kraftig upplåning att senare generationer riskerar att få stå för kalaset.

– Rättviseargumentet talar emot lånefinansiering. Det behövs sannolikt läggas mer pengar på försvaret idag och i framtiden. Då kan man anse att det är orättvist att framtida generationer måste ta bördan både för sina och våra kostnader.

EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen vill frigöra 9 000 miljarder kronor i försvarssatsningar. Bild: Omar Havana

Samtidigt arbetar EU-kommissionen med att förstärka medlemsländernas försvar. Ordföranden Ursula von der Leyen har förespråkat lättade finansregler gällande underskott för

medlemsländerna, samt att 9 000 miljarder svenska kronor ska frigöras till försvarssatsningar inom unionen. Målet är att länderna ska öka sina försvarsanslag med cirka 1,5 procent av BNP.

För att sådana summor ska frigöras kommer delar behöva komma ur gemensam upplåning, eftersom många av länderna i EU – som Frankrike och Italien – redan har statsskulder betydligt över 100 procent av BNP. Sverige har tidigare varit emot gemensamma upplåningar eftersom de skulle "straffa" länder som Sverige och Tyskland som hållit skuldkvoterna i schack.

Gemensam upplåning möjlig

Lars Calmfors menar dock att det är ett pris Sverige borde vara villigt att betala.

– Det skulle bli lite dyrare för Sverige, men det skulle vara värt det för att öka försvarssatsningarna i Europa. Det är en kostnad vi får ta helt enkelt.

– Gemensam upplåning kan ske på EU-nivå, men ett alternativ är att skapa en ny försvarsfond som inte direkt är knuten till EU utan bygger på ett mellanstatligt avtal med andra villiga länder, som kanske Storbritannien, Norge och Kanada.

Norge är ju ett litet land med direkt gräns mot Ryssland, och en stor statlig oljefond som närmar sig 20 000 miljarder norska kronor. Skulle inte de pengarna kunna hjälpa till att rusta upp Europas försvar?

– Jo, det skulle vara önskvärt. Just nu pågår ett upprop bland mina norska ekonomkollegor som vill att det ska satsas mer pengar från norsk sida. Det har framhållit att Norge ökat sina gasintäkter sedan Ukraina-kriget startade och att de pengarna borde användas till stöd för Ukraina.

Du nämnde nedskärningar inom det offentliga. Vad tänker du på specifikt där?

– En möjlighet jag ser är att använda en del av det så kallade reformutrymmet. Det uppstår varje år eftersom skatteintäkterna ökar automatiskt i takt med BNP, samtidigt som de offentliga utgifterna inte ökar lika snabbt. Nackdelen med att lägga de resurserna på försvaret är att man i så fall inte kan använda pengarna till andra offentliga satsningar, vilket särskilt skulle drabba låginkomsttagare samt välfärden i kommuner och regioner.

Aggressioner från Rysslands president Putin gör att Europa satsar mer på försvar. Bild: Mikhail Metzel

När det kommer till skatter menar Lars Calmfors att beredskapsskatter, som värnskatten som avskaffades för ett par år sedan, inte är särskilt effektiva. Snarare, anser han, att Sverige kan beskatta kapital, införa en ny fastighetsskatt och kanske skjuta på några av de skattesänkningar som utlovades i höstbudgeten – som att höja fribeloppet i ISK till 300 000 kronor som ska träda i kraft nästa år.

– Jag vet att det är politiskt kontroversiellt, men att låta en progressiv fastighetsskatt vara en del av en bredare skattehöjning tror jag är klokt. Man kan se det som en försäkringspremie som fastighetsägare får betala eftersom värdet på bostaden riskerar att minska avsevärt vid ett militärt anfall. Men detta är bara ett förslag i kombination med andra skattehöjningar, neddragningar och lån. Det är viktigt för samhället att alla uppfattas vara med och betala för det stärkta försvar som vi behöver.

Ekonomen: Pest eller kolera

Att de svenska satsningarna stannar vid 3,5 procent tror inte Calmfors, som ser enorma investeringsbehov. Förutom att satsa på infrastruktur och materiel behöver svenska Försvarsmakten dessutom lösa rekryteringsknutar och produktion, säger han.

– En vanlig soldat tjänar omkring 25 000 kronor i månaden, och medianlönen för en svensk man är 37 000 kronor. Vi måste höja lönerna i försvaret för att snabba på med rekryteringen. Sedan måste vi överlag expandera försvaret – vi behöver bygga ut drönarkapaciteten snabbt, och den behöver nödvändigtvis inte ledas av personer som genomgått militär utbildning. Det har vi sett i Ukraina, de personerna som jobbar med drönare kan ha en helt annan bakgrund. Det borde vi också fokusera på att få igång väldigt snabbt.

Det är ju enorma summor som krävs, samtidigt som det finns stor generell politisk oenighet i många europeiska länder med höga statsskulder. Finns det en risk att finansieringsplaner likt dessa skapar politiskt missnöje i Europa?

–Jo, men man får väga olika saker mot varandra. En del länder i Europa är nog tvungna att i första hand låna mer för att efter ett par år med sänkta realinkomster och minskad konsumtion inte

göda Putinvänliga partier som skulle profitera på missnöje med skattehöjningar och utgiftsminskningar, säger Calmfors.

– Det är pest eller kolera. Och i det här fallet väljer jag pest, om jag får uttrycka mig så.

[Joel Arvidsson](#)

joel.arvidsson@gp.se

Ämnen i den här artikeln

[Ekonomi](#)

[UkrainaPolitikEUUrsula von der LeyenVladimir PutinSparande](#)